

HET (ARDOOIE)VELD EN DE (MEULEBEEKSE) VELDBOSSEN

een verbazend landschap !

“Het landschap is een afschrift van onze geschiedenis en is bepalend voor de identiteit van de mensen die er wonen”.

Vooraf

Deze tekst wil een overzicht bieden van enkele relictten, landschapselementen, erfgoedwaarden en waarnemingen in het gebied van 'het Veld' (Ardooie–Meulebeke) en wil een aanzet vormen om deze boeiende omgeving in vele aspecten verder te verkennen of haar geschiedenis dieper uit te spitten !

Open Monumentendag 2013 is een geschikt moment voor de geïnteresseerde, maar minstens evenzeer voor de “Veldbewoners” om deze zeer boeiende omgeving te verkennen.

Verwacht binnen dit bestek geen volledigheid. Wij streefden wel naar juistheid van de gegevens. De bronvermelding is summier.

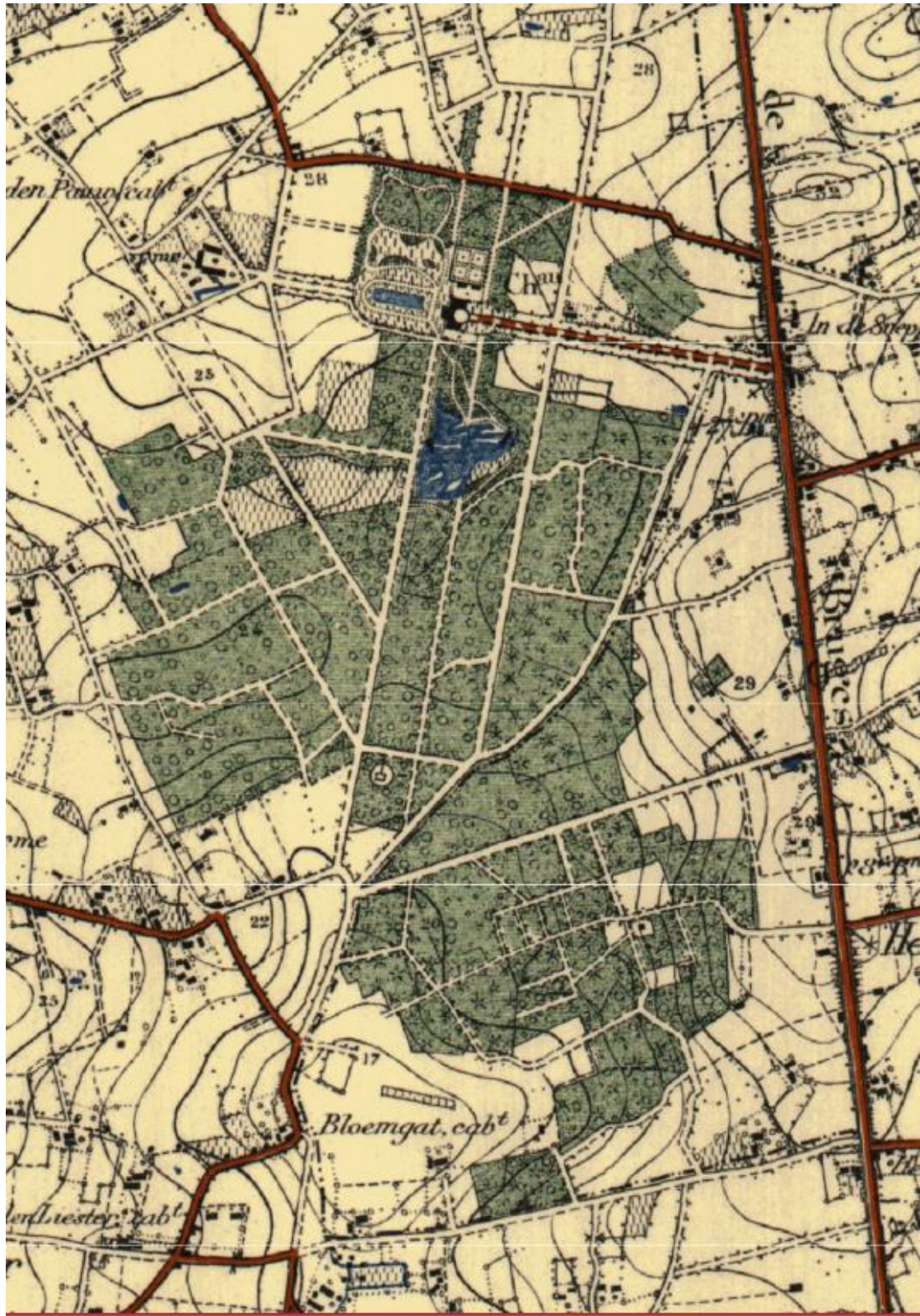
Dank aan de provincie West–Vlaanderen, aan de medewerkers van het Stadslandschap Midden West–Vlaanderen en in het bijzonder aan Koen Vankeirsbilck, medewerker bij de gebiedsgerichte werking van de provincie. Van harte dank eveneens aan Lucien Van Acker (Ardooie) en Koen Himpe (Tielt) voor hun waardevolle aanwijzingen.

Frank Develtere

Heemkring Mulenbeca

© samenstelling Frank Develtere

Detail uit topografische kaart 1910 van het Veld (Ardoonie-Meulebeke). Dit kaartje biedt een mooi overzicht. Men merkt dat de bebossing ten zuiden van het provinciaal domein nog sterk aanwezig is.

Een landschap geeft identiteit aan zijn bewoners. Het Veld, zoals gekend in Midden West-Vlaanderen, ligt verspreid in hoofdzaak over de gemeente Meulebeke (de bewoonde kern) en Ardoois (het provinciaal domein). Ten zuiden grenst het gebied aan Ingelmuister en Emelgem. In het noorden ligt Pittem vlakbij.

Een aloude grensgebied gelegen tussen Brugge en Kortrijk, ook nog vandaag.

Brugse heerweg

Sommige bronnen menen dat de weg haar oorsprong vindt in de Romeinse tijd als één van de vele verbindingen tussen Doornik en de kuststreek. De weg verstilde na de aanleg van de *Brugsche calschyde* (de huidige Bruggesteenweg) in 1750-1752.

Op het grondgebied Ingelmunster zijn grote delen van deze weg nog in gebruik gebleven. De Heerweg Noord loopt er nog gedeeltelijk parallel met de N50. Op het grondgebied Meulebeke kan men de Brugse heerweg nog vermoeden via de perceelgrenzen gelegen ten westen van de N50. Over bepaalde trajecten is het tracé nog duidelijk te herkennen. De St.-Antoniusstraat (Meulebeke) ligt vandaag op dit tracé.

De westgrens van Ardoorie (met Pittem) valt over grote delen samen met deze oeroude weg. De parochiegrenzen zijn gevormd na de eerste kerstening van onze regio en kunnen reeds hun oorsprong vinden in de vroege Middeleeuwen. De Ardooise Processieweg buigt af richting Zwevezele en Torhout (Gallo Romeins).

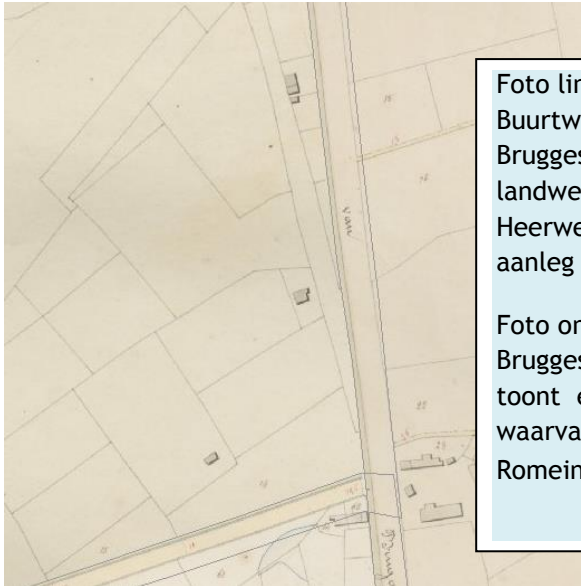

Foto links. Detailfragment uit de kaart der Buurtwegen (ca. 1855). Men bemerkt duidelijk de Bruggesteenweg/N50 (Meulebeke). Echter, een soort landweg ligt parallel. Het is een relict van de Brugse Heerweg die omstreeks 1750-52 verdween na de aanleg van de hoofdweg.

Foto onder. Actueel beeld genomen langs de Bruggesteenweg. De ruimte tussen de twee rijen palen toont een goed zichtbaar relict van deze weg, waarvan sommigen menen dat ze reeds in de Romeinse tijd bestond ...

Brugsche Kalsijde of de huidige N50

De weg werd na lang getouwtrek tussen de vele instellingen van het toenmalige Ancien Régime aangelegd en voltooid in de periode 1750-1752, de Oostenrijkse Tijd onder keizerin Maria Theresia. Dit soort van kaarsrechte steenwegen is een revolutie in de wegenbouw en een stimulans voor handel en economie. De kerktorens van steden en dorpen zijn de bakens waarop ze georiënteerd zijn. Meulebeke en Tielt missen hier feitelijk een historische kans, want het traject loopt niet langs hun centra. De steden Brugge en Kortrijk winnen het pleit.

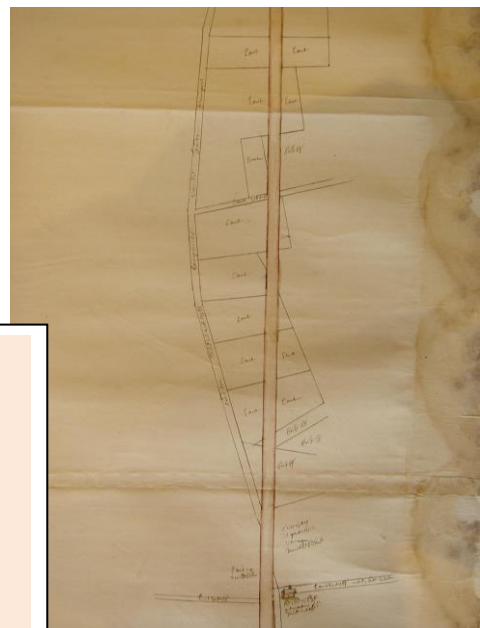
De wegen werden aangelegd volgens een stereotiep patroon : in het midden een verharde (gekasseide) oppervlakte, langs beide zijde een aangeaarde zomerweg, waarna de rand van de weg afgeboord werd met bomen en grachten. Op een luchtfoto genomen op een zonnige avond begin september 1918 bemerkt men dat de steenweg over nagenoeg de ganse lengte nog aangeplant is met bomen.

Fragment uit luchtfoto genomen begin september 1918 boven het Veldgebied) (Kon. Militair instituut Brussel).

Men bemerkt duidelijk de schaduwen van de bomen die de ondergaande zon maakt. De Bruggesteenweg is over haar volle lengte nog beplant met afzomende bomen.

Bemerk links de Vennensdreef en de huidige hoeve Cloet.

In 2011 zette de erfgoedgroep 'historische bronnen Brugge' het project op : 'de steenweg'. Zie www.historischebronnenbrugge.be.

Kaartfragment met aanduiding van het aan te leggen tracé (1750-52). De kaart is zuid georiënteerd. Bemerk zeer duidelijk het tracé van de oude Brugse heerweg, die zal verdwijnen.

Kaarsrechte en verharde wegen waren revolutionair en luiden een nieuw en voorspoedig tijdperk in !

Veldgebied = wastine en vennen

Het ontstaan van velden is het gevolg van menselijke ingrepen. Velden of wastine zijn open graslanden waar vee gehoed wordt en waarop struikgewas en schrale vegetatie groeit. Zandige bodems zijn een geschikte ondergrond. Door het afsteken van de bovenste grondlaag (plaggen) komt soms de watertafel aan de oppervlakte en vormen er zich vennen. Er groeit specifieke vegetatie.

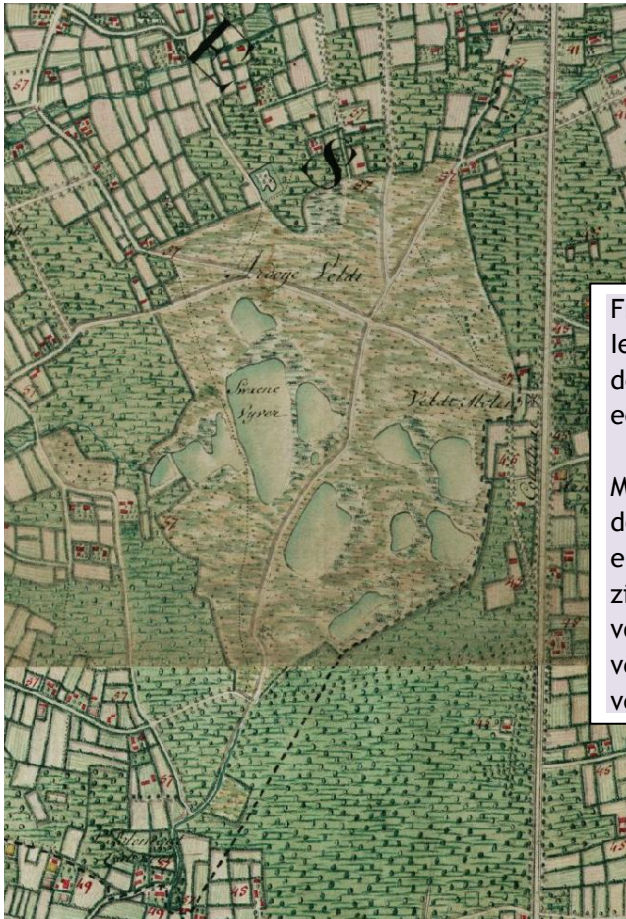
De Ferrariskaart (1770-1778) toont het Ardooveld, zoals het wellicht ontstaan was na de laatste ontginningsbeweging in Vlaanderen (1300) en kort voordat de dynamische Gentse ondernemer *de Jonghe* het gebied zal ... bebossen. Tot dan was de wastine 'Ardoeyvelt' een gemeen, waarop men kleinvee hoedde. Later werden delen ervan door de familie Vanrolleghem aangekocht in het begin van de 17^e eeuw.

Men merkt tal van vijvers, waarvan de meesten wellicht kunstmatig zijn aangelegd of ook ontstaan zijn door het plaggen.

Het plaggen was een techniek gebruikt in de landbouw. De zoden werden als ondergrond gebruikt voor de dieren in potstallen en schaapskooien. Samen met de dierlijke uitwerpselen verkreeg men een vruchtbare compost ter verrijking van de arme zandbodems.

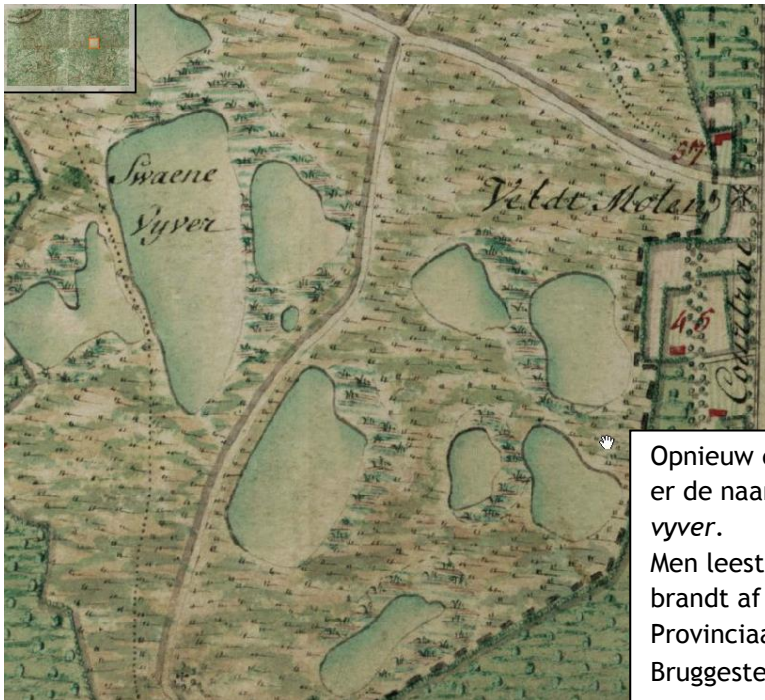
In het provinciaal domein is vandaag een ruimte vrijgemaakt die ontbost werd en waar spontaan de oude heidevegetatie regeneert vanuit de eeuwenoude onderliggende zaadbank. Dop-en-struikheide, pitris, enz ... maar ook de zeldzame gaspeldoorn. Relicten van deze stekelige struik zijn eveneens nog aanwezig op andere plaatsen in dit gebied.

Het volledige provinciaal domein is nagenoeg geheel gequoteerd als biologisch zeer waardevol.

Fragment van de Ferrariskaart (1770-1778). Iedereen kan vandaag deze raadplegen en tot in detail bekijken (www.kbr.be). Dit fragment biedt een overzicht van het Veldgebied.

Men bemerkt de ruimte van het huidig provinciaal domein toen een open heidevlakte met enkele grote en kleinere vijvers. Het deel onder *het Ardooy Veldt* zijn de Meulebeekse veldbossen. Toen nagenoeg volledig bebost. Ook hierin bevinden zich eveneens veldvijvers, wellicht niet meer in exploitatie en vervallen.

Opnieuw detail uit de Ferrariskaart. Men leest er de naam van de grootste veldvijver *Swaene vyver*.

Men leest eveneens *Veldt Molen*. Deze molen brandt af in 1858 en stond op de hoek van de Provinciaal Domeinstraat en de Bruggesteenweg.

In het provinciaal domein, vandaag grotendeels bebost, werden enkele bomen gekapt met als doel de oorspronkelijke heide gedeeltelijk te laten regenereren.

Uit de oude zaadbank schiet inderdaad dop-en struikheide op, doch ook deze zeer zeldzame gaspeldoorn, die trouwens ook nog elders in het gebied is opgemerkt.

Galgen

Men vindt in de buurt van het Veld geen verwijzing meer naar galgen, noch in het landschap, noch in de naamkunde, maar ze waren er wel ! Galgen werden meestal ver buiten de dorpskom geplaatst. Voor Ingelmunster was dit net achter de herberg *het Leestjen* (thans Bina-Canar, Brugsesteenweg) langs de Grote Roeselarestraat. De galg van Meulebeke bevond zich aan de overzijde van de weg. De Ferrariskaart duidt beide galgen feilloos aan. De galg van Pittem bevond zich nabij de Rijselende, ook aan de parochiegrens.

De veroordeelde werd geëxecuteerd op de dorpsplaats. Het lijk van de misdadiger werd opgehangen aan de galg en bleef er wegroten.

Opnieuw Ferraris. Men ziet links van het kaartfragment de Bruggesteenweg. De (huidige) Grote Roeselarestraat dwarsst de weg, ter hoogte van het *Leestje* (vandaag Bina Canar). Boven en onder de Grote Roeselarestraat bemerkt men een tekeningetje van een galg. De bovenste galg behoort de heer van Meulebeke, de onderste galg behoort de heer van Ingelmunster.

Speelse cabarets

Tot heden bevinden zich langs de N50 verschillende 'speelse cabarets'. Voor de aanleg van de E403 was de *Brugse baan* (huidige N50) de 'feestbaan' van West-Vlaanderen. Het Veldgebied lag zeker tot de komst van de steenweg (1750-52) afgesloten en afgelegen. Daarnaast is het een grensgebied, waarbij het Brugse Vrije (Ardooie) en de Kasselrij Kortrijk (Ingelmunster, Meulebeke, Pittem) andere rechtscollages en gebruiken hebben. Na de Franse revolutie bevinden zich hier - tot op vandaag - de grenzen van twee gerechtelijke arrondissementen Brugge en Kortrijk. Een ideale vrijplaats voor voortvluchtigen, outlaws en speelse dames.

In de 17e eeuw telt het gebied minstens vijf herbergen. Enkel café *het Bloemgat* (Ardooie) is gebleven. Een andere herberg, maar dan wellicht ook van een ander allooi is de *Drije Conte*. De naam verandert in de loop van de 18e eeuw, wellicht onder druk van preutsere zeden, naar de *Drije Rosen*. Het woord 'conte' betekent in het Middelnederlands ... vrouwelijk geslachtsdeel ... bij uitbreiding een scheldwoord voor een vrouw.

Hoewel deze 'economie' ook tot het Veld behoort, houden de meeste bewoners zich veraf van deze dames en hun entourage. Speelse cabarets hebben altijd tot het wezen van deze omgeving behoord. Wij mogen vermoeden dat in de 17^e eeuw er reeds vertier dat in de dorpskernen van Ardooie, Meulebeke en Ingelmunster niet thuis hoorde.

Het ingeplakte beeld is genomen uit de ontwerpkaart van de steenweg en duidt de *herberghe ghenaemt de drije roosen* aan. Wellicht een huis van leutig vertier.

Couckuyt Capelle

Het Veld blijft in de volksmond eveneens bekend als de Sneppen, naar de herberg die vanaf de 18^e eeuw langs de Brugse Kalsijde staat. Deze plaats moet in de 17^e eeuw bekend geweest zijn als de Couckuyt, een toponiem dat nog opduikt tot het begin van de 19^e eeuw.

Langs de lange en druk betreden Brugse heerweg stonden verschillende herbergen, maar ook gasthuizen en kapellen. De naam Egemkapelle verwijst vandaag hiernaar nog. Daar waar de huidige Drierozendreef de (verdwenen) Brugse Heerweg dwars stond - wellicht tot de Godsdienstroebelen op het einde van de 16e eeuw - *de Couckuyt Capelle*. Een verre voorloper van de St. Antoniuskerk, waarvan men de bouw startte in 1940.

'Kleigroeve' Vennensdreef

Ten noorden van de Vennensdreef bevindt zich een bescheiden stuk ongerept natuur van ongeveer één hectare, gevolg van een kunstmatig uitdiepen van een perceel. Op de militaire stafkaart van 1910 staat deze diepte reeds aangeduid. Dit landschap ontstond wellicht na kleiontginning als grondstof voor veldovens.

Op deze vochtige bodem groeit massaal kattenstaart (*Lythrum salicaria*), die naar in de zomer in bloei staat en paarsrode bloemen geeft. Je vindt er eveneens het harig wilgenroosje, dat eveneens paarsrode bloemen draagt. Langs deze kleigroeve, kant Vennensdreef, kan men nog de laatste resten vinden van *ginste*, het oud-Vlaamse woord voor brem, met in het voorjaar prachtig goudgele bloemen.

Zomeravond op het Veld met het beeld van een klein en verrassend landschapsrelict nabij de Vennensdreef. De kattenstaart staat in bloei (niet te verwarren met heermoes!).

Dit landschapsrelict staat reeds genoteerd op de topografische kaart van 1910, doch kan ouder zijn. Het vindt zijn oorsprong wellicht na kleiontginning als grondstof voor veldovens.

Veldvijvers

Zowel langs de kant van Ardoorie, als op het grondgebied Meulebeke lagen verschillende veldvijvers. Het *Zeetje* (provinciaal domein) is het enige relict van bijna 20 vijvers die zich ooit bevonden in deze ruime omgeving, zowel op grondgebied Ardoorie, als Meulebeke en wellicht net over de Grote Roeselarestraat ook Ingelmunster. (cfr. Ferraris en landboeken). De *Swaenevijver* (gesitueerd binnen het provinciaal domein) is ongeveer 50 hectare (!) groot en wordt gedempt tijdens de ontginningscampagne van het laatste kwart van de 18^e eeuw.

Deze vijvers waren de bodems voor hoofdzakelijk de kweek van karper en andere zoetwatervissen. Deze economie zal wegwijnen na de ontsluiting van het binnenland via steenwegen, waardoor het mogelijk was verse en lekkerder zeevis aan te voeren.

Men zou een restant van een vijverdam kunnen vermoeden langs de zuidelijke kant van de Meulebeekse veldbossen (Grote Roeselarestraat, *Platten Vyvere*). De aandachtige wandelaar merkt in het open landschap nabij de Bloemgatstraat en de Meulebeekse veldbossen reliëfverschillen op waar de verdwenen vijvers zich situeerden (*Bloemgat Vyvere*).

Twee relictten van veldvijvers (kant Grote Roeselarestraat, Meulebeke).

Foto boven is genomen langs de rand waar zich ooit de *Platten Vyvere* bevond). Men kan de rest van een velddam vermoeden.

Foto rechts toont een rietkraag die tussen twee percelen opschiet en de grens van een vijver aanduidt.

Fragment van kaartblad uit Meulebeeks landboek (1652-54). Men ziet onder het tracé van de Grote Roeselarestraat en rechts het tracé van de Brugse heerweg.

De blauwig gekleurde oppervlaktes tonen de veldvijvers, op het grondgebied Meulebeke. Veldvijvers exploiteren was een heuse onderneming en behoorde vooral toe aan de adel.

Boswachterhuis Bosweg

Dit huis is vandaag een hoeve en werd wellicht omstreeks 1857 opgetrokken in opdracht van baron en eigenaar van het kasteel van Ingelmunster, *Charles Alberic Descantons de Montblanc*. De Meulebeekse Veldbossen hebben tot de 2de wereldoorlog aansluiting gehad met de bosgebieden die zich ten noorden buiten de dorpskern van Ingelmunster bevonden en waar vandaag eveneens nog relictten op te merken zijn.

Het unieke huis van deze hoeve bevindt zich in een prachtige authentieke bosomgeving, dat echter door verkaveling en ongeregelde bebouwing sterk van haar belevingswaarde heeft verloren.

Dit boswachtershuis in een unieke architectuur bevindt zich langs de Bosweg (Meulebeke). Dit prachtig stukje landelijk erfgoed werd omstreeks 1857 opgetrokken als jachtopzichterswoning. Op dat moment bevond dit huis zich nog middenin een uitgestrekt boscomplex.

Kasteel de Jonghe d' Ardoye en de Kasteelstraat (Ardooie)

Het pronkstuk van het Veld is het kasteel (privédomein) en behoorde tot enkele decennia geleden toe aan de adellijke familie *de Jonghe d' Ardoye*. *Theodoor de Jonghe* liet in 1780-1781 dit kasteel opbouwen in classicistische stijl, doch het huidige uitzicht komt er ongeveer een eeuw later na grondige verbouwingen (1876).

Naar het kasteel en de omliggende kasteeltuin in Franse stijl, bevindt zich zowel langs de voor-als achterkant een dreef. In oorsprong flankerden wellicht vier rijen, hoofdzakelijk eikenbomen, deze lange oprijweg. Hier vermoedt men dat de oudste bomen van dit Veldgebied staan : enkele zomereiken met een stamomtrek van meer dan 2,5 m, wellicht zo'n 200 jaar oud !

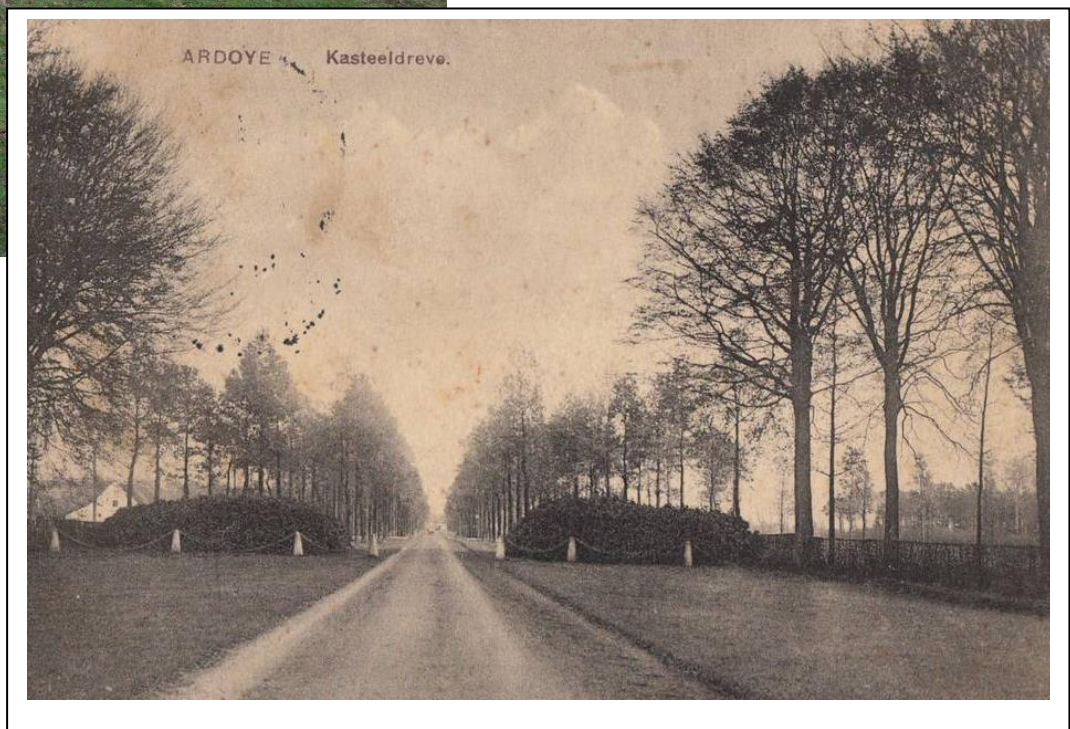
Het kasteel werd gebouwd op een denkbeeldige lijn tussen de Veldmolen (hoek Bruggesteeweg en Provinciaal Domeinstraat, thans staat er o.a. het wegwijk) en de Veldhofstede (Veldkaaistraat, Ardooie).

Beelden van de toegangsdraven tot het kasteel.

Foto links is de dreef gelegen achter het kasteel. De oude postkaart geeft een beeld van de dreef langs de voorzijde. Hier bevinden zich de oudste bomen van het domein. Vermoedelijk zijn sommige exemplaren 200 jaar oud !

Bij de huidige inkom van de dreef bevindt zich nog één paaltje die de ingang aanduidde.

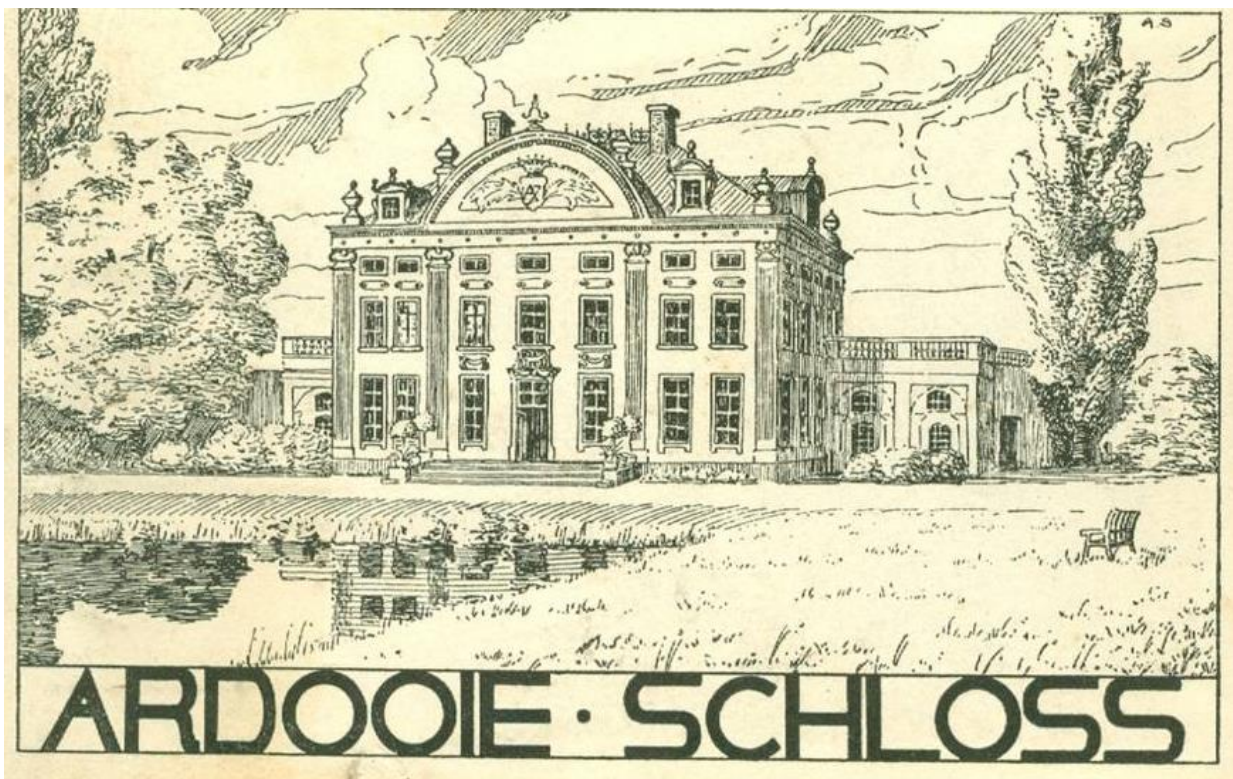

Twee oude beelden van het kasteel, dat omstreeks 1780-81 opgetrokken wordt door Theodoor de Jonghe, heer van Ardooie. In 1876 krijgt het kasteel haar huidig uitzicht.

Ardooie schloss. De pentekening onder dateert uit de 1ste wereldoorlog. Het kasteel van Ardooie kreeg ooit de eer om Kaiser Wilhelm II over de vloer te krijgen !

Bomputten in het provinciaal domein (1914-1918)

De wereldoorlogen zijn nefast geweest voor het bosbestand in West-Vlaanderen. Dit geldt niet minder voor het Veld. De oudste bomen in het provinciaal domein dateren van na WO I.

De Duitsers verplichtten o.a. de Izegemnaren om bomen te rooien. Rond de kerstperiode sneuvelden heel wat sparrenbomen.

Tot vandaag kan men de talrijke bomputten zien, die zich in het zuidelijk deel van het provinciaal domein bevinden (kant Bloemgatstraat). Aan de hand van een luchtfoto uit 1918 vermoedt men hier munitieopslagplaatsen. Men bemerkt eveneens talrijke bominslagen om en rond de Bloemgatstraat, samen met loopgraven, wellicht dienstig als oefenterrein voor de Duitsers. De bomkraters in het bos zijn het gevolg van het laten ontploffen van de munitiedepots. Het gehavende terrein heeft men achteraf niet geëffend en zijn na de eerste wereldoorlog niet systematisch heraangeplant. Er vormde zich een onregelmatig berkenbos.

Landbouwers weten op vandaag maar al te goed dat bepaalde percelen in deze omgeving beter niet omgeploegd worden omwille van een ophoping van munitie.

Wilhelm II, keizer van Duitsland, bezocht minstens twee maal het Veld tijdens de eerste wereldoorlog (1914-1918). De paradesoet houdt halt net voor het kasteel. Hij kan opgemerkt worden als de ruiter op het witte paard. Tijdstip van bezoek onbekend.

Luchtfoto genomen begin september 1918. Rechts is de Bloemgatstraat, links is de huidige buitenste dreef van het provinciaal domein.

Men bemerkt in het bos tracés waar zich munitiedepots bevinden. Vandaag kan men nog altijd de bomkraters zien die ontstaan zijn na het laten ontploffen van het wapentuig.

Rechts van de Bloemgatstraat bemerkt men loopgraven. Een Duits oefenterrein wellicht.

Mei 1940

Op 26 en 27 mei 1940 naderde het Duitse leger dit gebied dat fel onder vuur lag. Het Belgisch leger verdedigde zich hardnekkig langs het kanaal Roeselare-Leie en gebruikte eveneens de toenmalige spoorlijn Ingelmunster-Tielt als verdedigingslinie. Op 28 mei 1940 werd in Wijnendale bij het iets verderop gelegen Torhout de capitulatie ondertekend.

De aftocht na de hevige gevechten nabij Ingelmunster en Emelgem verliep door de boscomplexen van Ingelmunster, Meulebeke en Ardoorie, die de verwarde Belgische legertroepen afschermden van de Duitse stuka's en artillerie. Ondanks verschillende ontbossingscampagnes gedurende de 18^e en 19^e eeuw waren 75 jaar geleden nog grote delen van het bos in de ruime omgeving van het Veld nog aanwezig.

Over de meidagen 1940 rondom het Veld zijn nog een aantal verhalen bekend.

Veldkruis

Aan de zuidelijke rand van het provinciaal domein bevindt zich een kruisbeeld, geflankeerd door twee kleine kaarskapellen, opgetrokken in ijzerzandsteen. Voor dit geheel zijn een zestal betonnen zitbanken geplaatst.

Bij testament van 1755, opgemaakt door het echtpaar Andries Van Vlaenderen-Facheel, wordt hier een kruis met kapelletje opgericht geflankeerd door de beelden van O.L.V. en St. Jan. De oorspronkelijke beelden en kruis zijn verdwenen.

Tot op vandaag is dit hier een levende devotieplaats. Merkwaardig is dat in de nok van de kleine kaarskapellen er een vakje voorzien is waar men nagels legt. Men komt hier om genezing vragen van nagelgaten, zweren en beenwonden. Op Goede Vrijdag komt men hier bidden.

Het Veldkruis is vandaag nog altijd een levendige devotieplaats.

Links foto van het kruis en één van de twee flankerende kaarskapelletjes.

Rechtsonder foto dat detail toont van dergelijk kapelletje met het bakje waar nagels in worden gestopt. Ook plaatst men hier vaak de 'afgedankte' heiligenbeelden.

Provinciaal Domein 't Veld

In 1773 verwerft de familie *de Jonghe*, later de *Jonghe d'Ardoye*, dit gebied, die het in cultuur brengt. De rechtlijnige drevenstructuur is typisch voor de ontginningsperiode. De Kasteelstraat is feitelijk een lange rechte dreef die loopt van de Bloemgatstraat tot het Hazeveld (Ardooie) en is meer dan 1 kilometer lang. De dreven zijn geometrisch en soms in stervorm aangelegd.

De oude veldvijvers worden gedempt en men legt in 1789 een romantische tuinpartijen aan. Vandaag zijn nog een aantal grote massieven van rododendrons gebleven. Een uiterst merkwaardige vijver (met 'apenstaart') bevond zich langs de Bloemgatstraat (kant Ardooie) doch is thans volledig verdwenen.

Fragment uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1855). Rechts bevindt zich de Bloemgatstraat. Links bemerkt men een uiterst merkwaardige vijver, veraf gelegen van de romantische Chinese tuin die bij het kasteel hoort.

De functie van de eigenaardige "apenstaart" kan wijzen op een eendenkooi, waarbij drijfhanden eenden die zich neerzetten op de vijver opjaagden en naar de fuik (de 'apestaart') lokten.

In het domein zelf kan men nog resten zien van de 19^e eeuwse tuinaanleg (Chinese poort, basis van een prieel (Chinees paviljoen) nabij *het Zeetje*; de Chinese boogbrug, gebouwd in 1789 aan *het Zeetje*, verdween).

Het domein werd in 1981 aangekocht door de provincie West-Vlaanderen van de burggraaf de Jonghe d'Ardoye. Eerder ondernam de burggraaf pogingen om het domein op te waarderen ("Groendomein d'Ardoye : aanleg van een nieuwe visvijver, cafetaria de Keunepupe, jumping).

het Zeetje, vroeger en nu. De vijver zelf is ook nog vandaag een laatste authentiek relict van een visvijver die in de 18^e eeuw niet gedempt werd. Langs deze vijver legde de familie de Jonghe een 'Chinese tuin' aan. Het kleine paviljoen is vandaag verdwenen. De steiger waarop het bouwwerkje rustte is gebleven.

St. Antoniuskerk en begraafplaats 't Veld

Tot omstreeks 1850 blijft de omgeving van het Veld dun bevolkt. Sinds eeuwen is er wel de Veldmolen en stond er een kleine kapel.

Reeds in 1867-1868 wil gravin *Zoé de Jonghe d'Ardoye* een kerk laten bouwen, doch de gravin overlijdt en de plannen worden opgeborgen. Het is wachten tot 1936 wanneer een nieuwe parochie tot stand komt gelegen over drie gemeenten (Ardooye, Meulebeke, Pittem).

De eerste steenlegging van een voorlopige kerk gebeurt in 1937 (vandaag feest-en turnzaal St. Antoniusstraat). De bouw van de kerk zelf start men op 1 mei 1940 ... negen dagen later vallen de Duitsers België aan. Van 1942 tot 1951 legt men de werken stil. Op 13 augustus 1953 vindt de plechtige inwijding plaats.

Aan de buitenkant van het neo-romaans kerkgebouw bevindt zich monumentaal beeldhouwwerk van *Antoon Vanparijs* (1884-1968) en zijn zoon *Luc* (1920-1991). Vader en zoon *Vanparijs* voorzien binnenin de kerk het hoofdaltaar, biechtstoelen, het monumentaal kruisbeeld en beelden van heiligen. In het koor bevinden zich figuratieve glas-in-loodramen met voorstelling van de zeven sacramenten, 1940-1951, uitgevoerd door de Bruggeling *Van Wallegem*.

Een 'Obit' of houten ruitvormig grafbord van de familie *de Jonghe d'Ardoye* (1961) kan men er eveneens opmerken.

Langs de Bloemgatstraat bevindt zich de begraafplaats.

Foto boven toont de St. Antoniuskerk (1940-1951-53). Antonius van Padua is de patroon van de parochie die in 1937 opgericht werd, na eerdere pogingen. Het kerkgebouw in neo-romaanse stijl bevat kwalitatieve kunstwerken, vooral van vader en zoon *Vanparijs*. De parochie is gelegen over drie gemeenten : Ardooye, Meulebeke en Pittem.

Foto rechts is een beeld van het calvariekruis dat zich bevindt op de begraafplaats (Bloemgatstraat, kant Meulebeke).

Veldhofstede

Deze hoeve is gelegen achter het kasteel (Veldkaaistraat, Ardooie) en is een ontginningshoeve opgericht omstreeks dezelfde periode als de bouw van het kasteel (laatste kwart 18e eeuw). Op de zuidelijke zijgevel van het boerenhuis zijn jaartalankers aangebracht die “1767” aanduiden. Deze aanduiding is samen met de naam ‘Veldhofstede’ in een pijler aangebracht nabij de erftoegang.

Vandaag is dit een privédomain in een groene omgeving.

Vennensdreef

Deze kaarsrechte dreef (waarlangs vandaag geen bomen als dreef gepland staan) liep van de Bruggesteenweg (Meulebeke) naar de Bloemgatstraat over een afstand van één kilometer. Vandaag geeft deze buurtweg geen aansluiting meer, doch kan nog kort bewandeld worden vanuit de Bruggesteenweg.

Deze dreef werd wellicht omstreeks het midden de 18e eeuw aangelegd als eerste ontginningsdreef (en dus nog voor de ontginning die gebeurde op initiatief van *Theodoor de Jonghe*). Aan het begin van de dreef (ten oosten van de Bruggesteenweg, Meulebeke) werd kort nadien een ontginningshoeve gebouwd (thans hoeve Cloet), die de landbouwexploitatie in deze omgeving opstartte.

Veldschool I (Bruggesteenweg)

Vanaf de 2^e helft van de 19^e eeuw steeg het bevolkingsaantal. De plaatselijke gemeenschap kreeg behoefte aan eigen onderwijs.

Reeds in 1845 is er voor het eerst sprake van een school, op de plaats waar in de periode rond de eerste schoolstrijd (1878-1884) de Zusters van Heule een volwaardige school oprichten. Tot 1938 zal men er les geven. Het gebouw is vandaag gebleven en bevindt zich langs de Bruggesteenweg (feestzaal *De Toerist*/café *Chuckles*).

In februari 2013 raasde een valwind over bepaalde delen van Ardoorie en Meulebeke en kreeg de omgeving van de Meulebeekse Veldstraat de volle laag. Ook deze plaats werd getroffen : de oude zijmuur van de school werd volledig neergehaald en terug opgebouwd in haar oude stijl. In de tuinmuur bevinden zich nog bewaarde muurkapelletjes.

Beeld van de oude Veldschool, reeds opgericht in 1845. Het huidige gebouw (*café Chuckles/de Toerist*) dateert hoofdzakelijk uit de periode van de eerste schoolstrijd (1878-1884) toen de zusters van Heule het onderwijs organiseerden. De school werd verlaten in 1937 en ingeruild voor een spiksplinternieuw gebouw nabij de kerk van 't Veld aan de St.-Antoniusstraat.

Veldschool II

In 1937 nemen de zusters van de H.Kindsheid van Ardoonie de school over en bouwen een nieuwe school aan de St. Antoniusstraat. Vanaf 1938 wordt de school in gebruik genomen. De zusters verlaten 't Veld in 2003. Officieel heet de school vandaag de St. Antoniuschool.

Het schoolgebouw en klooster zijn gebleven zoals in 1938. Aan de overkant van de kerk bevindt zich de noodkerk, die in 1937 werd opgetrokken in afwachting van de realisatie van de definitieve parochiekerk. Vandaag wordt dit gebouw gebruikt als feest- en turnzaal voor de St. Antoniuschool school.

Foto klasuitstap naar 't veld, meisjesschool St. Lutgardis (1942-1943 ?), geboortejaren 1929-1930. Rechts bemerkt men de nieuwe school (1937), die slechts één bouwlaag telt.

Achter de groep meisjes bemerkt men de St.-Antoniuskerk in opbouw (betonpilasters). De werken aan de kerk werden in 1940 gestart, doch omwille van de oorlog stil gelegd. de kerk zou pas begin de jaren 1950 plechtig kunnen worden ingewijd.

Vlas

Tot op vandaag wordt vlas geteeld in het Veldgebied, in hoofdzaak ten westen van het provinciaal domein. Langs de Veldkaaistraat (Ardooie) bevond zich de vlasfabriek 'Roterij Verhelle' (1941). Er bevond zich een roterij en een zwingelarij. Vandaag een bouwvallig stuk industrieel erfgoed.

Een andere vlasfabriek stond langs de Bruggesteenweg (nr. 59, Meulebeke) en werd door *Cyrille Dumortier* opgericht in 1929. In de periode 1943-1946 werd het complex verder uitgebreid. Vandaag worden delen ervan als opslagruimtes gebruikt.

Vlasfabriekje van *Cyrille Dumortier*, gelegen langs de Bruggesteenweg. Opgericht in 1929 en uitgebreid in 1943-1946. Een stukje industrieel erfgoed dat herinnert aan vroegere welvaart.

“Dames en heren met meer vlas in uw kleren zal iedereen u waarderen”. Op een originele manier maakt deze vlasteler reclame voor wat eertijds het Vlaams goud was : vlas. Ooit bevonden zich twee vlasfabriekjes nabij het Veld. Vandaag is de teelt, in een door groetengewassen gedomineerde regio, nog niet volledig verdwenen.

Verhalen

Elke plaats is goed voor verhalen, doch het Veld noteert toch enkele merkwaardige feiten, die tot op zekere hoogte nog leven in het collectieve bewustzijn ...

Het staat vast dat de Duitse keizer tijdens de eerste wereldoorlog tot tweemaal toe een bezoek bracht aan het veld.

In januari 1908, als bij toeval, wordt langs de Bruggesteeweg in een boerenkar die pech had en halt hield bij *smid Quequin*, het uit de Kortrijkse O.L.V.-kerk gestolen schilderij - de Kruisoprichting - van *Antoon Van Dyck* terug gevonden. Een nationaal en internationaal ophefmakend misdrijf, waarvan de aanpak van de kunstrovers parallellen vertoont met de latere kunstroof van het paneel de Rechtvaardige Rechters van het Lam Gods uit de Gentse St.Baafskathedraal (1934).

Djakke Landuyt (1859- ?) is een historisch figuur die leefde om en rond het Veld. Als telg uit een boswachtersfamilie kon hij zich niet inpassen in de samenleving. Hij werd tientallen keren veroordeeld wegens kleine misgrepen, de eerste keer toen hij 12 jaar oud was ! Finaal werd hij naar de landloperskolonie van Merksplas gestuurd en belandde tot 1914 in de gevangenis van Tunrhout. Hij werd minstens achttien keer veroordeeld. Geregeld dook hij op in de streek en leefde er als natuurmens.

Er zijn eveneens een aantal moordverhalen bekend uit de eerste decennia van de 20ste eeuw ...

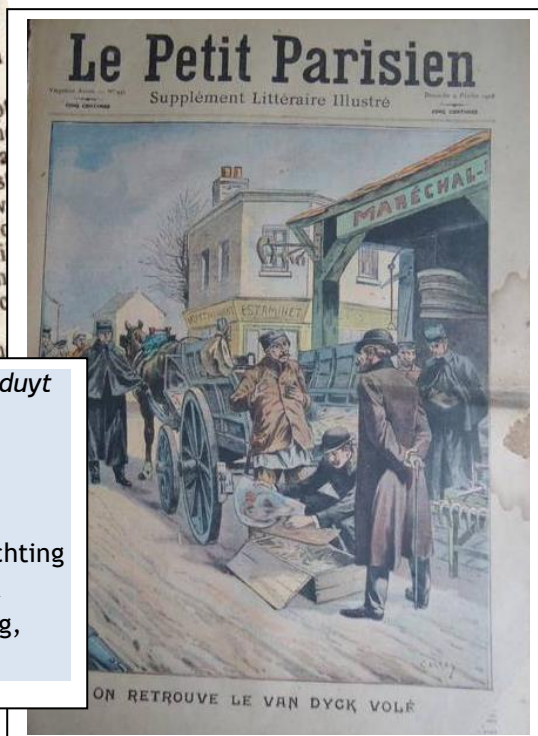
— Verledene week was het in 't Ardoije-veld en in de Meulenbeek-boschen, groote klopjacht. De jagers waren de commissaris van Ardoije met eenen veldwachter ; de commissaris van Meulebeke, ook met eenen veldwachter ; vier gendarmen ; vier boschwachters en eenige dienstwillige boschkanterers.

De jacht gebeurde achter zekeren Schokelez, die sedert drij maanden van den troep weggeloopt is, rond de boschen doolt en leeft met bedelen en stelen, en zekere Landuyt, ook een weggeloopten soldaat, die sedert eenige dagen zijnen maat was komen gezelschap houden.

Landuyt is gevangen en Schokelez loopt nog. De vangeling heelt verteld dat zij een soort van onderaardsche puipen hadden, waar zij gehuisvest waren. Men heelt deze woons gezocht en gevonden in de boschen. Het was een diep hol, geleid met droog gers en konijvers ; er lagen geraamten van wilde konijvers ; die ze moeten rauw binnen geslegen hebben, die ze moeten zijn zeker van 't gedachte dat de soldaat.

Krantenartikel dat de aanhouding van *Djakke Landuyt* verhaalt als deserteur, veilig weggestopt in de Meulebeekse Veldbossen en het Ardoioe Veld.

Rechts, cover van *le Petit Parisien* (1908), "on retrouve le Van Dyck volé". Een zucht van opluchting dat eindelijk het gestolen schilderij van Van Dyck terug gevonden is ... op het Veld (Bruggesteeweg, smidse Quequin, kant Ardoioe)

Maalderij Quequin

Langs de Bruggesteeweg (nr . 118, Meulebeke) staat op vandaag nog de gebouwen van de *Maalderij Quequin*. Oorspronkelijk opgericht als stoommaalderij en-zagerij in 1908. Vanaf 1928 wordt de maalderij geleid door *Hector Quequin* en later zijn zonen. De stoommaalderij werd geëlektrificeerd. Men bemerkt nog vanop de straat de primitieve pyloon op het erf die de elektrische luchtleding ophield.

In het maalgebouw bevinden zich een volledig bewaarde maalderijinrichting, o.m. maalstenen, haverpletter, zakkenophaler en machines.

Wij durven hopen dat dit uniek stuk industrieel erfgoed bewaard blijft.

Stoommaalderij Quequin (Bruggesteeweg, kant Meulebeke). Dit gebouw verdwijnt wellicht, doch bevat een schat aan industrieel erfgoed.

Stoommaalderij Quequin. Het binnenwerk van de maalderij is grotendeels intact gebleven :maalstenen, haverpletter, zakkenophaler en machines.

Wij hopen (2013) dat dit belangwekkend stuk industrieel erfgoed kan gevrijwaard worden van sloop en definitieve afbraak.

Wegkruis

Op de hoek van de Bruggesteenweg (Meulebeke) en de Provinciaal Domeinstraat (Ardoorie) staat een wegwijk. Op deze plaats stond de Veldmolen, die in 1858 afbrandde en niet meer heropgebouwd werd.

De zes hoge beukenbomen (en één zomereik) doen vermoeden dat dit kruis een eeuwenoude geschiedenis heeft, die wellicht terug gaat tot de start van de exploitatie van het kasteeldomein aan het einde van de 18e eeuw.

In 2011 werd het houten kruisbeeld gestolen.

Op een hoek van het perceel waar ooit de Veldmolen stond (in 1855 brandt de molen af en wordt niet meer heropgebouwd) staat een eenvoudig wegwijk, omgeven door zeven majestueuze bomen.

In 2011 werd het houten kruisbeeld gestolen, waardoor het geheel van zijn waarde heeft verloren. Komt hier ooit een eerherstel ?

© Samenstelling : Frank Develtere.
